Sundbyberg 2026-11-11

Diarienummer: Fi2026/01830

Vår referens: Ola Linder

Mottagare: Finansdepartementet

Remissvar: SOU 2026:55 Säkrare verifiering av identitet

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 53 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sammanfattning

Funktionsrätt Sverige **avstyrker** förslagen i SOU 2026:55 som syftar till att införa en generell möjlighet för myndigheter att ställa krav på verifiering av identitet mot handlingar med biometriska data när myndigheten bedömer det nödvändigt för handläggning av vissa ärenden. De huvudsakliga skälen till ställningstagandet är att det inte är visat att förslagen säkerställer centrala rättigheter i funktionsrättskonventionen och att nyttan med reformerna överväger enskildas intressen.

Allmänna synpunkter på betänkandet

Vi delar utredningens bedömning att identitetsmissbruk, användning av falska identiteter och otillräckliga möjligheter till säker identifiering utgör samhällsproblem som kan behöva regleras på ett bättre sätt än idag. Samtidigt saknar vi en tydlig analys av hur de föreslagna åtgärderna påverkar rättigheter för personer med funktionsnedsättning främst utifrån funktionsrättskonventionen.

Vi är inte övertygade om det samlade förslaget som skulle leda till säkrare identitetskontroller står i proportion till det intrång som det innebär för enskilda. Integritetsaspekter och icke-diskriminering har analyserats till viss del i betänkandet, men funktionsrättsaspekter och olika risker för indirekt diskriminering och diskriminering i form av bristande tillgänglighet på grund av funktionsnedsättning saknas helt i betänkandets samtliga delar.

Förslagen avstyrks till följd av att det inte är visat att de säkerställer centrala rättigheter i funktionsrättskonventionen.

Synpunkter på vissa av betänkandets förslag

Vi delar bedömningen i betänkandets kapitel 10.2.2 att det inte är lämpligt att inom denna utredning föreslå ändrade eller höjda beviskrav om identitet i syfte att främja en stärkt koppling mellan etablerad identitet och verifiering av identitet. Beviskraven är redan som det ser ut i många ärendetyper, exempelvis inom socialförsäkring, stöd och service samt migrationsrätten högt ställda i praktiken. Sverige har rekommenderats att underlätta ansökningsprocesser och frångå en trend av ökande medikalisering för enskilda som ansöker om olika insatser, se t.ex. p. 60 b i CRPD/C/SWE/CO/2-3.

Avsikten att utöka möjligheterna för myndigheter att kräva verifiering med biometrisk data mot handlingar väcker många frågor. Exempelvis är vi inte övertygade om att en brett formulerad möjlighet för myndigheterna när de ska bedöma om det är nödvändigt (betänkandets kapitel 21.5.1) att kräva biometrisk verifiering mot handlingar är tillräckligt väl avvägt.

Ordningen riskerar att kräva personlig inställelse hos eller krav att fingeravtryck och ansiktsbild av den enskilde tas av myndigheten, vilket kan vara ett hinder för vissa personer med funktionsnedsättning. Det kan gälla både hur informationen om kallelse eller annat krav på handling från den enskilde utformas samt hur det är möjligt att faktiskt inställa sig eller lämna de uppgifter som krävs av myndigheten.

Riskerna förstärks av att myndigheten kan förelägga den enskilde att göra handlingen tillgänglig och det ska anges vad följden av att det inte följs kan bli. Det potentiella missförhållandet förstärks ytterligare av den föreslagna regleringen om att det inte ska gå att överklaga en begäran om inställelse eller ett föreläggande förrän i samband med att ett ärende avslutas (behandlat i bl.a. betänkandets kap. 26.3.1). Det lär ofta betyda att om en enskild ansöker om något som kan ha att göra med en mänsklig rättighet och ifrågasätter att biometrisk verifiering av identitet mot handlingar är nödvändig så går det inte att få saken överprövad förrän myndigheten avslutat ärendet och ansökan avvisats, avskrivits eller avslagits kopplat till att identiteten inte verifierats biometriskt mot handlingar oavsett om kriterierna för det sökta i övrigt är uppfyllda. Även om det kan väntas vara en relativt liten andel ärenden är det inte en ordning som kan lämnas utan synpunkter, inte minst eftersom den inte analyserats utifrån funktionsrättskonventionens bestämmelser om bl.a. integritet, självbestämmande och tillgång till rättvisa samt relevanta rekommendationer till Sverige från funktionsrättskommittén 2024 bl.a. om att underlätta för enskilda att ansöka om stöd och service samt ta steg från en ökad medikalisering inom flera rättsområden som kan falla inom förslagets omfattning.

Vidare framstår det som motsägelsefullt att det dels ska vara en möjlighet för myndigheten när den enskilde har en viss typ av handling med biometriska uppgifter, dels ska det enligt betänkandet kunna göras slumpmässiga kontroller för att upptäcka att en enskild försöker vilseleda myndigheten om dess identitet som ett led i att det ska vara nödvändigt för handläggningen av ett ärende.

Det kan finnas fördelar att om reformen ska genomföras att det görs ett myndighetsgemensamt system för att förenkla för personer att lära sig ett system och inte flera som syftar till samma sak. Det är då viktigt att det skapas utifrån principen om universell utformning med testning av användare med olika förutsättningar så att så många som möjligt kan använda tekniken utan risk för att stängas ute till följd av exempelvis bristande kognitiv, auditiv och visuell tillgänglighet mm. Det måste finnas en beredskap för att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet om systemet skulle brista i praktiken för enskilda utifrån diskrimineringslagens och funktionsrättskonventionens krav. Designprocessen bör byggas med principen om universell utformning genom hela användningskedjan om hur ärendena hos myndigheterna fortgår.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige



Nicklas Mårtensson
Ordförande